

بررسی یک رأی یا روشهای جدید کلاهدرداری

سعید بیاتی^۱

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

پروشکاه علوم انسانی و مطالعات فرہنگی

پرتال جامع علوم انسانی

توسعه روز افزون زندگی شهری بناچار مسائل خاص خود را نیز به همراه دارد. حرکت به سوی رشد و تبدیل به یک جامعه صنعتی، از یک سو دارای نکات مثبت است و از دیگر سو، موجب پیدایش و گسترش معضلات و مشکلاتی همچون بزهکاریهای پیچیده در جامعه می‌گردد. بزهکاری همچون سایر پدیده‌های اجتماعی اعم از مثبت و یا منفی، ریشه در روابط اجتماعی افراد جامعه دارد؛ زیرا بزهکاری اساساً امری اجتماعی و روانی است و پدیده مجرمانه در محدوده ارزشهای پذیرفته شده و پُر اهمیت یک جامعه قابل بررسی است. روابط نامشروع جنسی، جرایم علیه اعتقادات مذهبی و نظایر آن، رابطه تنگاتنگی با اعتقادات اجتماعی دارد، به نحوی که این اعتقادات دارای چنان اهمیتی هستند که قانونگذار بناچار مداخله نموده، با سلاح موجود در زرادخانه جزایی از آن به محافظت می‌پردازد. این سخن به آن معنی است که هر جامعه دارای نوع خاصی از بزهکاران خود است و بزهکاری از حیث میزان شدت، از قواعد خاص پیروی نموده، قابل بررسی علمی و تعیین امکان گسترش و نیز جلوگیری از رشد آن است.

کشور ما نیز از قاعده فوق مستثنا نیست و زندگی جمعی و فشرده در شهر بزرگی چون تهران و با عواملی چون: وجود زمینه‌های ترویج فرهنگ دلالتی به عنوان مشاغل خدماتی، کمبودهای ناشی از عدم رشد اقتصادی و بازار مصرفی، تورّم، فقدان نهادهای تحقیقاتی - علمی مؤثر جهت جلوگیری از رشد بزهکاری و شناسایی بروز، اشکال گوناگون پدیده مجرمانه و عدم تهیه دستورالعملهای انتظامی در اسرع وقت و آموزش همگانی و علمی به مأمورین ذی ربط و نیز مجنی علیهم بالقوه، عدم واکنش سریع و

نفوذ در باندهای بزهکار قبل از انجام هر گونه عمل مجرمانه، عدم تغییر روشهای سنتی و غیر کارآمد فعلی و نیز عدم تهیه اوراق و تنظیم اسناد مالکیت از سوی مراجع ذی ربط، همگی از امکانات بالقوه جهت بروز پدیده مجرمانه کلاهبرداری و جعل اسناد در کنار سایر جرایم گردیده‌اند.

بدیهی است سران دفاتر اسناد رسمی به عنوان مأمورین خدمات عمومی که وظیفه بس سنگین تنظیم و انتقال مالکیت‌های اشخاص را بر عهده دارند، خود همیشه از جمله مجنی‌علیهم بالقوه بوده‌اند که روزانه در معرض قربانی شدن در پای اعمال مجرمین می‌باشند. فقد هزاران اوراق بهادار مالکیت، شناسنامه‌های سفید مهر و مهرهای گوناگون و دولتی، خروج پاره‌ای از مالکان اراضی و املاک از کشور و نظایر آن، آشفته بازار مناسبی را جهت فعالیت بزهکاران و جاعلین فراهم آورده است و این خود در کنار سود جویی خریداران سهل‌گیری که بدون توجه به قیمت واقعی و نحوه مالکیت و انتقال مبیع، خوش باورانه منافع کوتاه مدت خود (دلالی) را مد نظر دارند، بر این آشفستگیها همچنان دامن می‌زند.

آنچه در کوتاه مدت می‌تواند به عنوان راهگشای مؤثر قلمداد گردد، واقع نگری مراجع قضایی و نیز سرعت عمل و هوشیاری مأمورین انتظامی است؛ به نحوی که با تشخیص و تعیین مباشر دارای سوء نیت و نیز هدایت شاکی به متهم اصلی، از سوی به وظیفه قانونی خود- که کیفر بزهکاران است- اقدام نموده، و از دیگر سو امنیت واقعی فکری برای سران دفاتر اسناد رسمی- که به هر حال در کنار قضات محترم به تنظیم و تهیه دلیل می‌پردازند و بار سنگینی را از دوش مراجع قضایی برداشته و به نحو مؤثری از بروز دعاوی احتمالی آینده در اثبات دلیل و مالکیت جلوگیری می‌نمایند- فراهم آورند.

بحث درباره رأی حاضر، علاوه بر هشدار به همکاران گرامی و بررسی روش جدید کلاهبرداری و جعل سند که از یک سو متأسفانه در چند ماه اخیر به وسیله جعل در چکهای رمزار بانکی صورت می‌پذیرد و به لحاظ رواج بی دلیل اسناد وکالت به آن

دامن زده می‌شود و از سوی دیگر، نشانگر هوشیاری و فراست قضایی قضاتی است که بی‌نظر و غرض صرفاً به بررسی محتوای پرونده مطرح شده پرداخته و از پیش داوریه‌ها و به هر حال افکندن مسؤلیت بر عهده فرد حاضر در جلسه دادگاه خودداری نموده و عدل را در موضع واقعی خود می‌نشانند.

گردش کار

حسب محتویات پرونده و شکایت شکات فردی با نام غ. ک (احتمالاً ساختگی) با دو نفر از فروشندگان دو دستگاه اتومبیل تماس تلفنی حاصل نموده و با ارایه چکهای رمزدار بانکی که مورد جعل قرار گرفته، اقدام به پرداخت ثمن معامله به مبلغ سی و هفت میلیون و پانصد هزار ریال در قبال اتومبیل پیکان مدل ۷۶ به خانم الف می‌نماید. فروشنده به همراه یک برگ فتوکپی مجعول شناسنامه خریدار به دفتر اسناد رسمی شماره... تهران مراجعه و اقدام به امضای سند وکالت تنظیمی در دفترخانه یاد شده به نام وکیل می‌نماید. خریدار میدل یا مجعول (وکیل) اتومبیل مذکور را پس از تحویل، به آقای ب فروخته و مبلغ سی و هفت میلیون ریال از بابت ثمن معامله وصول نموده است.

در فقره دوم، جاعل مذکور به آقای ج مراجعه و با ارایه یک فقره چک مجعول رمزدار به مبلغ سه میلیون و چهار صد و پنجاه هزار تومان، عهده بانک صادرات و نیز یک صد هزار تومان نقد اقدام به خرید پیکان مدل ۷۵ نامبرده نموده است. فروشنده به دفترخانه اسناد رسمی شماره... تهران مراجعه و سند وکالت به نام خریدار تنظیم نموده، سپس وکیل مجعول اتومبیل مذکور را به آقای د منتقل و فرد اخیر نیز اتومبیل را به آقای ه منتقل نموده است.

با کشف مجعول بودن چکهای رمزدار، فروشندگان به مراجع قضایی مراجعه و با تنظیم شکایت بدو وضع به حالت اولیه اعاده و دو دستگاه اتومبیل به فروشندگان آنها بازگشته است. شکایت شکات، خانم الف و آقای ب و ج و د و ه، علیه آقایان غ. ک (جاعل و کلاهبردار متواری)، سران دفاتر شماره... و... بوده است که علاوه بر سه نفر

شاکي اخير، اعلام شکايت کيفري از سه نفر متهم فراري و دو سردفتر، خانم الف و آقای ب درخواست ابطال دو فقره وکالت تنظيمي به شماره‌هاي $\frac{۵۹۴۰۱}{۷۷/۹/۳}$ و $\frac{۴۹۱۴}{۷۷/۹/۱۹}$ را نموده‌اند.

پس از وصول پرونده به مجتمع قضايي ولي عصر تهران و طی تشریفات قانوني، شعبه مرجوع الیه وارد رسیدگی گردیده و به شرح زیر اعلام رأی نموده است:

«... با توجه به شکايت شکات، گزارش اداره آگاهی و کلانتری و بررسی مدارک ابرازي از ناحیه دفترخانه شماره... و... تهران، بزه جعل چک رمزدار بانک صادرات و استفاده از آن و کلاهبرداری محرز بوده، لیکن به سبب عدم دسترسی به متهم متواری، پرونده در مورد غ. ک فرزند ح و افراد دیگر مبنی بر جعل پرونده مفتوح است. در خصوص دادخواست آقای ک. آ علیه ع، ح و غ. ک دایر به ابطال سند رسمي و استرداد اتومبیل با توجه به محتویات پرونده دعوی مطروح، وارد تشخیص و حکم بر ابطال سند وکالتی شماره $\frac{۵۹۴۰۱}{۷۷/۹/۳}$ تنظيمي در دفترخانه اسناد رسمي شماره... تهران صادر و اعلام می‌شود در خصوص دعوی آقای ع ح به طرفیت آقای غ. ک، به آدرس... و سردفتر دفتر اسناد رسمي شماره... تهران دایر به استرداد مبلغ سی و شش میلیون و هشتصد هزار ریال ثمن پرداختی بابت یک دستگاه اتومبیل پیکان با توجه به این که اتومبیل مذکور مستحق للغیر بوده و فروشنده ضامن درک می‌باشد، فلذا دعوی نسبت به آقای غ. ک وارد تشخیص و مستنداً به ماده ۳۵۷ ق. آ. د مدنی حکم بر محکومیت آقای غ. ک به پرداخت مبلغ سی و شش میلیون و هشتصد هزار ریال بابت اصل خواسته و ششصد هزار ریال بابت هزینه دادرسی در حق خواهان محکوم می‌گردد و نسبت به سردفتر اسناد رسمي شماره... تهران با عنایت به محتویات پرونده مردود اعلام می‌شود... در خصوص دعوی آقای ق. د فرزند آ به طرفیت آقای غ. ک و آقای... سردفتر اسناد رسمي شماره... تهران دایر بر پرداخت سی و هفت میلیون ریال بابت وجه پرداختی برای ثمن معامله پیکان با توجه به مستحق للغیر بودن بیع آقای غ. ک ضامن درک مبیع بوده، طبق ماده ۳۵۷ ق. آ. د مدنی حکم بر محکومیت خواننده به

پرداخت مبلغ سی و هفت میلیون ریال بابت اصل خواسته در حق خواهان صادر و اعلام می‌شود در خصوص دعوی آقای ق. د به طرفیت خوانده ردیف دوم آقای... سردفتر اسناد رسمی با توجه به محتویات پرونده به لحاظ رعایت مقررات قانونی وکالت توسط دفترخانه اسناد رسمی شماره... تهران دعوی نسبت به وی مردود اعلام می‌شود...»

بدین ترتیب، ملاحظه می‌گردد که طبق معمول پس از کشف جعلی بودن چکهای بانکی رمزدار، اولین فرد در دسترس جهت شکایت و تقدیم دادخواست به وسیله فروشنده سهل انگار، سردفتر اسناد رسمی بوده که انگشت اتهام متوجه وی گردیده است. مال باخته‌ای که در مورد مشابه در پایان یک روز اداری آخر هفته ثمن معامله را با اوراق مالی مجعول دریافت و فی المجلس شناسنامه و مدارک اتومبیل خود را به خریدار تحویل نموده و قرار حضور در دفترخانه را می‌گذارد، پس از پایان اولین روز کاری هفته بعد به صرافت جعلی بودن مدارک افتاده و به بانک مراجعه می‌نماید و متوجه مخدوش بودن متن چک می‌گردد و بدین ترتیب کاشف به عمل می‌آید که فروشنده قربانی یک سلسله اعمال مجرمانه و متقلبانه کلاهبردار و جاعلی گردیده که منجر به مالباختگی وی گردیده و بدیهی است گرفتار آمدن در نظام اداری و لزوم مراجعات مکرر به مراجع قانونی که با ازدحام بیش از حد رو به رو می‌باشند، این انگیزه را در افراد ایجاد می‌نماید که به نزدیکترین و قابل دسترس‌ترین فرد که همانا سردفتر اسناد رسمی است مراجعه نموده و از وی مطالبه و جبران خسارت وارده را نمایند و بدین ترتیب با توجه به کثرت فزاینده جعل و کلاهبرداری و فقدان بررسی دقیق و علمی از روشهای جاعلین و کلاهبرداران و عدم واکنش بموقع مراجع صنفی و اداری و انتظامی، سردفتران؛ بالقوه خود از جمله مجنی‌علیهم می‌باشند که بسیار بجا خواهد بود در محدوده Victimology مورد بررسی قرار گیرد.

پروشکاه علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی